

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

_____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

СОЛЬНОГО СПІВУ

Галузь знань – 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»

Професійне спрямування – «Сольний спів»

Освітній рівень – перший (бакалаврський)

Інститут мистецтв

2015 – 2016 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика викладання сольного співу» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» професійного спрямування «Сольний спів» першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Розробник: **Пляченко Тетяна Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв
Протокол від 02 вересня 2015 року № 1.

Завідувач кафедри
інструментально-виконавської майстерності

Т. М. Пляченко

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
I. Опис предмета навчальної дисципліни	5
II. Тематичний план навчальної дисципліни	6
III. Програма навчальної дисципліни	11
VI семестр. Модуль 1 (лекційний)	11
VI семестр. Модуль 2 (практичний)	12
VII семестр. Модуль 1 (лекційний)	13
VII семестр. Модуль 2 (практичний)	16
VIII семестр. Модуль 1 (лекційний)	17
VIII семестр. Модуль 2 (практичний)	20
Орієнтовний репертуар для проведення практичних занять	21
IV. Навчально-методична карта дисципліни VI семестр	25
Навчально-методична карта дисципліни VII семестр	26
Навчально-методична карта дисципліни VIII семестр	27
V. Завдання для самостійної роботи	28
VI. Індивідуальна навчально-дослідна робота	30
VII. Система поточного та підсумкового контролю	35
VIII. Методи навчання	40
IX. Методичне забезпечення курсу	40
X. Рекомендована література	41
Основна	41
Додаткова	41

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчального курсу «Методика викладання сольного співу» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньої програми підготовки бакалаврів відповідно до навчальних планів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво». професійного спрямування «Сольний спів» 2012 та 2013 років вступу.

У програмі визначено: 1) обсяг вокально-методичних знань, які мають опанувати студенти професійного спрямування «Сольний спів» відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів; 2) групи фахових компетенцій, необхідних для індивідуального вокального навчання учнів і студентів, визначених на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики ОКР «бакалавр»; 3) розподіл навчального матеріалу за модулями (змістовими модулями) та академічного часу для його засвоєння; 4) форми й види навчальної діяльності студентів у процесі засвоєння навчального курсу; 5) необхідне методичне забезпечення та систему оцінювання навчальних досягнень студентів з методики викладання сольного співу.

Мета викладання дисципліни – формування *вокально-методичної компетентності* майбутніх солістів-вокалістів у процесі засвоєння науково-методичних знань і практичних умінь, необхідних для вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності.

Завдання навчального курсу:

- ознайомлення студентів із фаховими вимогами до викладача сольного співу та специфікою професійної діяльності педагога-вокаліста в середніх загальноосвітніх та вищих мистецьких навчальних закладах;
- вивчення студентами принципів організації навчання у вокальному класі та засвоєння технології складання робочих навчальних програм з сольного співу;
- засвоєння методів роботи над вокальними вправами, вокалізами й вокально-художніми творами;
- оволодіння особистісними та професійно-педагогічними компетенціями у процесі проектування педагогічних ситуацій і моделювання фахової діяльності викладача сольного співу;
- формування у студентів навичок самостійної роботи з науково-методичною літературою, уміння добирати й систематизувати вокально-технічний матеріал, навчальний і концертний репертуар;
- розвиток дослідницьких умінь студентів у процесі виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Міждисциплінарний взаємозв'язок. Засвоєння навчального курсу «Методика викладання сольного співу» передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок з таких дисциплін: сольфеджіо; сольний спів; вокальний ансамбль; методика роботи з вокальним ансамблем; концертмейстерський клас; музична педагогіка.

У результаті вивчення методики викладання сольного співу студент має опанувати такі фахові та загальні **компетентності**:

- *вокально-методична* (володіння методикою постановки голосу, методами розвитку вокальної техніки, культури співу, творчого потенціалу співака; знання принципів класифікації співацьких голосів та вміння правильно визначити тип голосу співака; спроможність проектувати вокально-педагогічний репертуар для різних типів співацьких голосів (дитячих, дорослих); володіння методикою роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами різної форми, жанру, стилю; здатність застосовувати набуті знання і навички в процесі викладання сольного співу у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах);

- *комунікативна* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати в команді; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами);

- *інформаційна* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для формування вокально-педагогічного репертуару; здатність до ефективного використання інформаційних технологій у засвоєнні основних положень теорії та методики викладання сольного співу);

- *науково-дослідницька* (здатність виконувати навчально-дослідні завдання з методики викладання сольного співу на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності; володіння науково-дослідними методами; обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації у класі сольного співу; здатність до нестандартних рішень типових вокально-педагогічних задач; здатність вирішувати нестандартні завдання вокальної педагогіки);

- *самоосвітня* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у вокально-педагогічній діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

Курс: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6</p> <p>Кількість модулів: 6</p> <p>Кількість змістових модулів: 13</p> <p>Загальна кількість годин: 216</p> <p>Кількість годин на тиждень: 2</p>	<p>Шифр та назва галузі знань: 0202 <i>Мистецтво</i></p> <p>Шифр та назва напрямку підготовки: 6.020204 <i>«Музичне мистецтво».</i></p> <p>Професійне спрямування: <i>«Сольний спів»</i></p> <p>Освітній рівень: <i>перший</i> <i>(бакалаврський)</i></p>	<p>Дисципліна <i>обов'язкова</i></p> <p>Рік підготовки: <i>III – IV</i></p> <p>Семестри: <i>VI – VIII</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>70 години :</i> <i>лекції – 38 год.;</i> <i>семінарські – 16 год.;</i> <i>практичні – 16 год.</i></p> <p>Модульний контроль – <i>10 год.</i></p> <p>Семестровий контроль – <i>36 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>100 год.</i></p> <p>Форма підсумкового контролю: <i>екзамен – VII сем.;</i> <i>залік – VIII сем.</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»
VI семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ								
№ теми	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семинарських	Практичних	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Наукові засади вокальної педагогіки								
1.1	Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки	2	2	2				
1.2	Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу	6	2	2			4	
1.3	Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу	2	2	2				
	Разом	10	6	6			4	
МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Організаційні основи навчання сольного співу								
1.1	Організація навчання у класі сольного співу (завдання, принципи, методи, структура заняття)	6	2		2		4	
1.2	Фахові компетенції викладача сольного співу (компетентнісна модель, професійно-педагогічні, особистісні, функціональні компетенції)	6	2		2		4	
	Разом	12	4		4		8	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Практичні основи сольного співу								
2.1	Засвоєння практичних прийомів звукоутворення та звуковедення академічної манери співу (робота над вправами)	6	2			2	4	
2.2	Особливості формування звука в естрадних співаків (робота над вправами)	6	2			2	4	
МКР		2						2
	Разом	14	4			4	8	2
	Усього за VI семестр	36	14	6	4	4	20	2

VII семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ								
№ теми	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів								
1.1	Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату	4	2	2			2	
1.2	Будова гортані та її робота під час співу. Вокальні функції голосових складок. Органи дихання	4	2	2			2	
1.3	Артикуляційний апарат. Резонатори. Процес звукоутворення. Положення звукоутворюючих органів під час співу	4	2	2			2	
	Разом	12	6	6			6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Співацьке дихання								
2.1	Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука	4	2	2			2	
2.2	Типи співацького дихання. Організація співацького дихання	4	2	2			2	
	Разом	8	4	4			4	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Вокально-художній звук								
3.1	Вокальний звук як фізичне явище	4	2	2			2	
3.2	Співацька позиція звука. Цілеспрямований співацький	4	2	2			2	

	звук. Атака співацького звука							
3.3	Акустичні якості голосних і приголосних звуків. Фонетичний метод	4	2	2			2	
МКР за темами лекційного модуля		2						2
Разом		14	6	6			6	2
МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ								
№ теми	Назви практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семинарських	Практичних	Самостійна робота	Модульний та семестровий контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Основи звукоутворення та звуковедення								
1.1	Співацький апарат (будова, функції органів)	4	2		2		2	
1.2	Співацьке дихання	4	2		2		2	
1.3	Вокально-художній звук	4	2		2		2	
Разом		12	6		6		6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Методи формування співацького звука								
2.1	Засвоєння вправ на розвиток співацького дихання і звуковедення	4	2			2	2	
2.2	Роботи над вправами на розвиток атаки звука, дикції та артикуляції	4	2			2	2	
2.3	Робота над вокалізами для різних типів голосів. Аналіз нотного матеріалу	4	2			2	2	
МКР за темами практичн. модуля		2						2
ІНДЗ		12					12	
Семестровий контроль		36						36
Разом		68	6		6	6	18	2+36
Усього за VII семестр		108	28	16	6	6	40	4+36

VIII семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ								
№ теми	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семинарських	Практичних	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1								
Класифікація співацьких голосів								
1.1	Вікова періодизація розвитку співацького голосу. Класифікація дитячих голосів	4	2	2			2	
1.2	Діапазон і регістри співацького голосу. Перехідні ноти. Методи розвитку діапазону та згладжування регістрів	4	2	2			2	
1.3	Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів	4	2	2			2	
	Разом	12	6	6			6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2								
Зміст дисципліни «Сольний спів»								
2.1	Програмові вимоги та зміст заняття з сольного співу	4	2	2			2	
2.2	Вокальний репертуар для різних типів голосів	4	2	2			2	
	Разом	8	4	4			4	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3								
Форми роботи і методи навчання у класі сольного співу								
3.1	Методи роботи над вокальними вправами	6	2	2			4	
3.2	Методи роботи над вокалізами	6	2	2			4	
3.3	Методика вивчення вокальних творів у класі сольного співу	6	2	2			4	
МКР за темами лекційного модуля		2						2
	Разом	20	6	6			12	2

МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ								
№ теми	Назви практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1								
Розвиток співацького голосу у класі сольного співу								
1.1	Співацькі голоси (періоди розвитку, діапазони, класифікація)	4	2		2		2	
1.2	Зміст навчання у класі сольного співу	4	2		2		2	
1.3	Методи навчання у класі сольного співу	4	2		2		2	
	Разом	12	6		6		6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2								
Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння								
2.1	Визначення типу співацького голосу та вибір відповідного йому репертуару	6	2			2	4	
2.2	Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами	6	2			2	4	
2.3	Методика роботи над вокальними творами	6	2			2	4	
МКР за темами практичного модуля		2						2
	Разом	20	6			6	12	2
	Усього за VIII семестр	72	28	16	6	6	40	4

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

VI семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1**

Наукові засади вокальної педагогіки

Тема 1.1 (2 год.). Сольний спів як вид музичного виконавства. Професійні та аматорські основи сольного співу. Завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки. Види музичного виконавства (вокальне, інструментальне, диригентське). Специфіка вокального виконавства. манери сольного співу (академічна, народна, естрадна). Спільне та відмінне в академічній та естрадній манерах співу. Особливості звуковидобування і звуковедення в академічній та естрадній манерах співу. Завдання вокальної педагогіки: вивчення основ теорії і методики формування, розвитку і збереження співацького голосу; розвиток співацького голосу та функціонального вокального слуху учнів (студентів); формування виконавської майстерності та культури співу; прищеплення навичок сценічної діяльності.

Тема 1.2 (2 год.). Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу. Навчання у вокальному класі ґрунтується на взаємозв'язку всіх структурних компонентів уроку (психологічна підготовка до процесу співу, робота над вокально-технічними вправами, вивчення вокалізів, закріплення набутих навичок у процесі роботи над вокально-художніми творами, домашнє завдання). Створення на заняттях сприятливого психологічного клімату. Поступове ускладнення навчальних вимог до учня (студента). Ілюстрація викладачем вокального матеріалу на високому професійному рівні (голос викладача – еталон, взірець для наслідування). Структура навчального вокального репертуару майбутнього вчителя музики містить чотири основних розділи: традиційний класичний репертуар (арії з опер, романси, вокальні твори композиторів-класиків); народні пісні (з супроводом та без супроводу); твори сучасних композиторів; шкільний пісенний репертуар. Методи навчання у вокальному класі ґрунтуються на основних принципах формування й розвитку співацького голосу: 1) розуміння значення нейрофізіологічного фактора у формуванні вокальної техніки; 2) поступовий розвиток голосу; 3) одночасний розвиток усіх якостей співака; 4) індивідуальний підхід до кожного учня (студента).

Тема 1.3 (2 год.). Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу. Вокально-методична компетентність як готовність до фахової діяльності визначається володінням трьома групами компетенцій: 1) особистісні компетенції як «сплав» природно-психологічних особливостей і набутих в процесі навчання фахово необхідних якостей особистості, які визначають успішність розвитку учня-вокаліста і самого педагога (особистісні якості; здібності; індивідуальні психологічні

особливості; стиль роботи; творчий імідж.); 2) *професійно-педагогічні компетенції* – аксіологічна настанова (позитивне ставлення професійної діяльності та зацікавленість у її здійсненні; усвідомлення естетичної цінності й виховних функцій вокального виконавства; сформованість загальної та сценічної культури; єдність інтелектуальної, естетичної і духовної сфер діяльності); фахові знання (філософсько-естетичні; психолого-педагогічні; музикознавчі; методичні; фізіологічні); спеціальні навички (аналітично-слухові; вокальні; інструментальні); уміння (педагогічні; музично-виконавські; комунікативні; художньо-творчі; дослідницькі); володіння методикою викладання сольного співу (дотримання навчальної програми; володіння прийомами визначення типу співацького голосу; володіння методами роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами); 3) *функціональні компетенції* (наявність досвіду педагогічної і вокально-виконавської діяльності; функціональна спроможність як здатність і готовність виконувати функції викладача сольного співу; здатність до самоаналізу і самокоригування; володіння системою оцінювання учнів та студентів у класі сольного співу). Специфіка фахової діяльності педагога-вокаліста: поєднання вокальних та інструментальних навичок у роботі над вокальними вправами; володіння методикою постановки всіх типів голосів; знання різножанрового репертуару для різних типів голосів; уміння ілюструвати голосом у всіх регістрах; суб'єктивність ведення занять; поєднання педагогічної та концертно-виконавської діяльності.

Основні поняття змістового модуля 1: вокальна педагогіка, клас сольного співу, методи навчання сольного співу, принципи розвитку співацького голосу, фахові компетенції, специфіка діяльності.

Література основна: [1 – 6; 9 – 10].

Література додаткова: [13; 14; 19 – 24; 30; 34; 36 – 38; 40;41].

МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Організаційні основи навчання сольного співу

Тема 1.1 (2 год.). Організація навчання у класі сольного співу (семінарське заняття). Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання та напрями розвитку вокальної педагогіки. Принципи та методи навчання сольного співу. Структура заняття з сольного співу.

Тема 1.2 (2 год.). Фахові компетенції викладача сольного співу (семінарське заняття). Специфіка та зміст діяльності викладача сольного співу. Компетентнісна модель викладача сольного співу. Професійно-педагогічні компетенції викладача сольного співу. Особистісні та функціональні компетенції педагога-вокаліста.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Практичні основи сольного співу

Тема 2.1 (2 год.). Засвоєння практичних прийомів звукоутворення та звуковедення академічної манери співу. Робота над вправами на формування

початкових навичок академічного співу. Вправи з розвитку дихання (видихання носом; одночасне вдихання через ніс і рот; фіксація дихання; подовжений еластичний видих). Засвоєння навичок звукоутворення (м'яка атака звука; ілюстрація правильних прийомів звукоутворення; повторення студентами проілюстрованих прийомів). Робота над співацьким звуковеденням (правильна робота діафрагми; розподіл дихання; еластичний видих).

Тема 2.2 (2 год.). Особливості формування звука в естрадних співаків. Робота над вправами на формування початкових навичок естрадного співу. Вправи з розвитку дихання (особливості вдихання носом ротом; виконання коротких і довгих фраз; розподіл дихання у фразах різної тривалості). Засвоєння навичок звукоутворення (придихова атака звука; м'яка атака звука; ілюстрація різних прийомів звукоутворення; повторення студентами проілюстрованих прийомів). Специфіка джазового співу (атака звука; дихання; рухливість голосу; темброве забарвлення голосу). Порівняльний аналіз різних манер співу.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (20 годин)

Самостійне опрацювання студентами науково-педагогічної, вокально-методичної і мистецтвознавчої літератури. Засвоєння основних понять у сфері теорії та методики постановки голосу. Вивчення мистецтвознавчих основ академічного та естрадного вокалу. Засвоєння прийомів академічного та естрадного співу. Відпрацювання та вміння пояснити механізм атаки звука в академічному й естрадному виконавстві. Формування кантиленного звуковедення та вміння пояснити його технологію. Моделювання діяльності викладача сольного співу (словесні пояснення; ілюстрування прийомів голосом; коригування дій учня чи студента; виконання вокальних вправ на фортепіано з модуляціями у всі тональності вгору і вниз).

VI семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів

Тема 1.1 (2 год.). Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Фізіологічні особливості будови голосового апарату у дітей: дошкільнят (від народження до 7 років), дітей молодшого шкільного віку (7–10 років), підліткового віку (11–14 років) та старшого шкільного віку (15–18 років). Функції голосового апарату у дітей: високе положення гортані, лімфатичні та сполучні тканини в дошкільному віці виконують функцію ще не розвинених голосових складок; 10–11 років – фальцетний механізм голосоутворення; 10–12 років – бурхливе зростання дитячого організму, період статевого дозрівання; гортань і голосові складки у хлопчиків збільшуються майже вдвічі (у дівчат цей процес здійснюється еволюційно); 14–15 років (мутація) – збільшення довжини і маси голосових складок

зумовлює диференціацію типів голосів (жіночі – сопрано, меццо-сопрано, контральто; чоловічі – тенор, баритон, бас).

Тема 1.2 (2 год.). Будова гортані та її робота під час співу. Вокальні функції голосових складок. Органи дихання. Основні складові співацького апарату (гортань, артикуляційні органи, органи дихання, резонатори). Голосовий апарату та функції голосоутворюючих факторів дорослої людини: будова гортані та її робота під час співу; надскладкова і підскладкова частини голосового апарату; вокальні функції голосових складок (характер змикання у різних співацьких режимах – спів у грудному регістрі, фальцет, мікст тощо); органи дихання та їхні функції в процесі співу (бронхо-легенева система – трахея, бронхи, бронхіоли, ребра, грудна клітина, діафрагма).

Тема 1.3 (2 год.). Артикуляційний апарат (губи, зуби, язик); надставна трубка (верхній відділ гортані, глотка, ротова і носова порожнини). *Резонатори*, їх значення та практичне застосування (постійні та змінні, верхні й нижні, тверді і м'які резонатори). *Процес звукоутворення.* Техніка вдихання перед початком фонації (вдихання через ніс, рот; одночасне видихання через ніс і рот; переваги й недоліки різних видів вдихання в процесі співу). Рефлекторне змикання голосових складок. Залежність характеру змикання голосових складок від тиску на них повітряного струменя. Специфіка співацького видихання. *Положення звукоутворюючих органів під час співу* (міміка співака, язик, губи, зуби, м'яке піднебіння, надгортанник, нижня щелепа, зів). Біофізичні фактори звукоутворення. Вплив купола й зіву на акустичні характеристики співацького звуку.

Основні поняття змістового модуля 1: розвиток співацького голосу, вікові особливості, голосовий апарат, звукоутворюючі органи, функції голосоутворюючих факторів, процес звукоутворення.

Література основна: [1 – 11].

Література додаткова: [14; 25; 27; 30; 41].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Співацьке дихання

Тема 2.1 (2 год.). Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука. Дихання – основа співу. Три фази співацького дихання. Часове співвідношення вдишу та видиху у процесі співу. Особливості вдихання носом і ротом. Робота діафрагми під час вдихання і видихання. Плавний, спокійний, еластичний видих. Домінування звуку над диханням. Спрямування звуку в резонансовий пункт. Об'єднана опора дихання і звука – гармонійна м'язова співдружність між диханням і звуком, між діафрагмою, черевним пресом і співацькою позицією звуку (резонансовим пунктом). Поняття імпедансу. Сильний та слабкий імпеданс. Непрямий показник імпедансу – комплекс відчуттів співацької опори. Відпрацювання методичного прийому: не збільшення сили видиху, а збереження вдихальної установки, що дає найкращий акустичний ефект за мінімальних витрат м'язової енергії.

Тема 2.2 (2 год.). Типи співацького дихання. Грудне дихання (верхньореберне або ключичне): здійснюється верхньою частиною легенів майже без участі діафрагми та черевного пресу; має малий запас повітря; призводить до перевтоми голосового апарату. Діафрагматичний або черевний тип дихання: здійснюється за допомогою діафрагми, ребер та м'язів нижньої частини живота; збільшує місткість легенів, що сприяє природному, правильному звучанню голосу співака. Мішаний (нижньореберний-діафрагматичний) або грудо-черевний (косто-абдомінальний) тип дихання: відзначається активною роботою м'язів грудної і черевної порожнин та діафрагми., найбільш правильний і доцільний у вокальній педагогіці. *Організація співацького дихання:* вдих безшумний, спокійний, швидкий, одночасно через рот і ніс; рівномірна подача дихання до голосових складок; еластичний видих; ритмічна подача дихання при виконанні пауз та цезур; уміння користуватись як повільним глибоким вдихом, так і коротким та швидким; дихання природне, не напружене, зручне фізично; рефлекторний зв'язок м'якого піднебіння і діафрагми; кантиленний спів базується на економному м'якому видиху; форсований видих – причина псування голосу.

Основні поняття змістового модуля 2: органи дихання, типи співацького дихання, фази співацького дихання, опора дихання і звука, імпеданс, організація співацького дихання.

Література основна: [1; 2; 3; 4; 8; 11].

Література додаткова: [19; 21; 24; 26; 27; 33; 35; 41].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Вокально-художній звук

Тема 3.1 (2 год.). Вокальний звук як фізичне явище. Фізичні характеристики співацького голосу: висота звука (наслідок зміни частоти коливань голосових складок та їх сприйняття людиною); сила звука (наслідок зміни амплітуди коливань голосових складок, яка визначається розмахом коливань, сприйняття яких називають гучністю); тембр співацького голосу (відтінок забарвлення, характер; залежить від форми коливань звука і визначається кількістю та відносною силою, якістю обертонів, які супроводять основний звук). Вібрато. Явище резонансу. Низька співацька форманта (м'якість і об'ємність звучання за рахунок залучення до звукоутворення грудних резонаторів); середня співацька форманта (забезпечує рухливість голосу, розбірливість співацької дикції та артикуляції); висока співацька форманта надає голосу дзвінкості й польотності, найбільше піддається розвитку під час навчання).

Тема 3.2 (2 год.). Співацька позиція звука. Співацька позиція або резонансовий пункт (місце, точка відчуття упору вокально-дихальної енергії під час співу, завдяки якому голос може максимально посилитись і набути необхідного забарвлення за рахунок резонування всіх твердих і м'яких резонаторів голосового апарату; точка психофізіологічного відчуття художнього звучання голосу та вимови слів під час співу чи розмови).

Цілеспрямований співацький звук – активний співацький звук, спрямований до співацької позиції (резонансового пункту). *Дотик* – вокально-технічний прийом тонкого і ніжного (стаккатованого) торкання голосового струменя до резонансового пункту, при виконанні якого витрачається мінімальна кількість повітря, сили й енергії. *Атака співацького звука* – перехід голосового апарату від дихального стану до співацького; технічний прийом, що характеризує активний початок звучання голосу під час співу. Три види атаки співацького звука: придихова; м'яка; тверда.

Тема 3.3 (2 год.). Акустичні якості голосних і приголосних звуків. Фонетичний метод – ґрунтується на впливах окремих звуків мови (фонем) – голосних і приголосних – на роботу голосового апарату та на звучання співацького голосу; дає змогу опиратися на мовний досвід (як дітей, так і дорослих) та використовувати вже сформовані мовні стереотипи. Допомагає налагодити правильні функції артикуляційного апарату, активізує роботу гортані та органів дихання. Акустичні якості голосних і приголосних звуків, їх класифікація залежно від положення артикуляційних органів під час їх вимови та співу. Специфіка застосування (поєднання) голосних і приголосних звуків у вокальних вправах.

Основні поняття змістового модуля 3: висота звука, сила звука, тембр голосу, вібрато, співацька позиція звука, цілеспрямований співацький звук, атака звука, фонетичний метод, вокальні голосні і приголосні звуки.

Література основна: [1; 3; 4; 5; 8; 11].

Література додаткова: [25; 28; 35; 41].

МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Основи звукоутворення та звуковедення

Тема 1.1 (2 год.). Співацький апарат: будова, функції органів (семінарське заняття). Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. Вокальні функції голосових складок. Органи дихання. Артикуляційний апарат. Резонатори. процес звукоутворення. Положення та взаємодія звукоутворюючих органів під час співу.

Тема 1.2 (2 год.). Співацьке дихання (семінарське заняття). Вокально-дихальний процес. Стадії співацького дихання. Опора дихання та звука. Типи співацького дихання. організація співацького дихання.

Тема 1.3 (2 год.). Вокально-художній звук (семінарське заняття). Вокальний звук як фізичне явище. Співацька позиція звука. Цілеспрямований співацький звук. атака співацького звука. Вокальні голосні і приголосні звуки. Фонетичний метод.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Методи формування співацького звуку

Тема 2.1 (2 год.). Засвоєння вправ на розвиток співацького дихання і звуковедення. Ілюстрація викладачем дихальних вправ без співу (вдихання носом, одночасний вдих через рот і ніс; фіксація дихання; подовжений еластичний видих). Відпрацювання студентами проілюстрованих прийомів. Закріплення студентами прийомів співацького дихання в процесі фонації. Формування навичок одночасного співу і гра вправ на фортепіано з модуляціями у всі тональності (вгору і вниз). Самокоригування студентами своїх дій. Педагогічний аналіз практичного заняття.

Тема 2.2 (2 год.). Роботи над вправами на розвиток атаки звуку, дикції та артикуляції. Ілюстрація викладачем різних видів атаки співацького звуку. Засвоєння студентами прийомів м'якої і придихової атаки звуку. Робота над вправами на різні види атаки звуку залежно від манери співу (академічної, естрадної, народної).

Тема 2.3 (2 год.). Робота над вокалізами для різних типів голосів. Аналіз нотного матеріалу для проведення індивідуальних занять з сольного співу. Ознайомлення студентів із збірками вокалізів для різних типів голосів. Практичне засвоєння вокалізів для високих, середніх і низьких голосів. Аналіз вокальної партії та визначення виконавських труднощів. Педагогічний аналіз вокалізів щодо їх застосування у роботі із співаками різних вікових груп.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (40 години)

Виконання студентом реферату (ІНДЗ): самостійне опрацювання науково-методичної і мистецтвознавчої літератури; аналіз публікацій з обраної теми; визначення напрямів наукового пошуку; виклад результатів дослідження; технічне оформлення роботи; підготовка презентації ІНДЗ.

Самостійне опрацювання студентами науково-педагогічної, вокально-методичної і мистецтвознавчої літератури. Засвоєння основних понять щодо будови співацького апарату, процесу звукоутворення, звуковедення, співацького дихання, дикції, артикуляції, акустичних якостей співацького звуку.

VIII семестр

МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Класифікація співацьких голосів

Тема 1.1 (2 год.). Вікова періодизація розвитку співацького голосу. Класифікація дитячих голосів. Характеристика звучання дитячих голосів у різні вікові періоди (дошкільний вік; молодший шкільний вік; підлітковий вік; мутаційний період, юнацький вік, пост мутаційний період). Класифікація дитячих голосів. Діапазон дитячих голосів. Охорона та збереження дитячих голосів.

Тема 1.2 (2 год.). Діапазон і регістри співацького голосу. Звуковисотний діапазон жіночих голосів: сопрано – до першої октави – мі третьої октави; меццо-сопрано – ля малої октави – ля другої октави; контральто – мі малої октави – фа другої октави. Звуковисотний діапазон чоловічих голосів: тенор – до малої октави – до другої октави; баритон – ля великої октави – соль першої октави; бас – мі великої октави – фа першої октави. Регістр – частина діапазону, звукоряду (інструмента або співацького голосу), яка відрізняється певною своєрідністю звукового забарвлення. Основні регістри співацького діапазону: нижній (грудний), середній (медіум, або мішаний) і високий (головний). *Перехідні ноти*, їх розташування у різних типів голосів. *Методи розвитку діапазону та згладжування регістрів* в процесі роботи над вправами у висхідному і низхідному русі.

Тема 1.3 (2 год.). Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів. Жіночі голоси – сопрано (колоратурне, лірико-колоратурне, ліричне, лірико-драматичне, драматичне), меццо-сопрано (ліричне, драматичне), контральто (низьке меццо-сопрано). Чоловічі голоси – тенор (альтино, ліричний, лірико-драматичний, драматичний), баритон (ліричний, лірико-драматичний, драматичний), бас (профундо, кантанте, центральний, октава). Особливості звучання різних типів голосів (за тембром, діапазоном, силою).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Зміст дисципліни «Сольний спів»

Тема 2.1 (2 год.). Програмові вимоги та зміст заняття з сольного співу: Студент має опанувати вокальні навички – єдинорегістровий (мікстовий) спосіб звукоутворення та високу позицію звучання; співацьке дихання (нижньореберне-діафрагматичне), безшумний вдих та тривалий еластичний видих; різні види атаки звука з переважним використанням м'якої; опору звука та дихання; співацьку артикуляцію та чітку дикцію (рівне, округлене звучання голосних та активна вимова приголосних звуків); динаміку звука, необхідну для художнього виконання музичної фрази; спів legato і staccato; точне інтонування; кантиленийний стиль виконання. Зміст заняття: перевірка виконання завдання для самостійної роботи; коротка бесіда з питань теорії та методики співу; виконання комплексу вокально-технічних вправ (залежно від мети уроку та ступеню готовності учня); виконання вокалізу з подальшим педагогічним аналізом; робота над вокальними творами; підведення підсумків уроку; завдання для самостійної роботи.

Тема 2.2 (2 год.). Вокальний репертуар для різних типів голосів. Формування навчального репертуару студента-вокаліста. Вокально-художній репертуар – основний навчальний матеріал, який забезпечує розвиток музичних здібностей і природних задатків студента, його художньо-виконавського зростання, підготовку до вокально-педагогічної і сценічної діяльності. Структура навчального вокального репертуару: твори шкільного пісенного репертуару (для формування початкових вокальних навичок учнів і студентів); народні пісні (як ефективний засіб формування вокальної техніки); арії з опер, романси, вокальні твори сучасних композиторів

(традиційний вокальний репертуар, який позитивно впливає на професійний розвиток учня, ускладнення виконавських завдань на кращих зразках вокальної музики різних стилів, жанрів та епох).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Форми роботи і методи навчання у класі сольного співу

Тема 3.1 (2 год.). Методи роботи над вокальними вправами. Роль вокально-технічних вправ у формуванні й розвитку спеціальних виконавських навичок: 1) розспівування учня, студента (розігрівання голосового апарату на початку заняття, приведення м'язової системи у стан готовності до співу); 2) формування й розвиток певних умінь і навичок шляхом багаторазового повторення чітко визначених дій. Вивчення вправ по нотах і на слух. Розвиток музичних здібностей учня (студента) в процесі роботи над вправами (музичної пам'яті, звуковисотного й тембрового слуху, відчуття метроритму).

Тема 3.2 (2 год.). Методи роботи над вокалізами. Вокалізи як засіб розвитку вокальної техніки: поліпшення якості звука, розвиток співацького діапазону та витривалості голосу в певних теситурних умовах, відчуття музичної фрази, опанування динамічних відтінків, загальний музичний розвиток. Доцільність вивчення обмеженої кількості вокалізів, доведених учнем (студентом) до завершеної (концертної) форми виконання та використання їх у вигляді щоденних вправ. Застосування різних методів вивчення вокалізів залежно від мети заняття (сольфеджування; спів на окремі голосні та склади).

Тема 3.3 (2 год.). Методика вивчення вокальних творів у класі сольного співу. Завдання вивчення вокальних творів: розвиток вокальних здібностей студента; забезпечення його художньо-виконавського зростання; підготовка до вокально-сценічної та вокально-педагогічної діяльності. Формування елементарних співацьких навичок у процесі засвоєння шкільного пісенного репертуару. Значення народної пісні у формуванні вокальної техніки студента. Формування виконавського стилю вокаліста в процесі вивчення романсів, арій з опер та творів сучасних композиторів. Специфіка роботи з мікрофоном та без нього.

Основні поняття змістового модуля 2: форми й методи навчання; структура заняття; початковий репертуар; вокально-художні твори; вокально-технічні вправи; вокалізи.

Література основна: [1; 2; 4; 7; 9; 10].

Література додаткова: [12; 15 – 19; 20; 26; 27; 31; 32; 39].

МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Розвиток співацького голосу у класі сольного співу

Тема 1.1 (2 год.). Співацькі голоси: періоди розвитку, діапазон, класифікація (семінарське заняття). Вікова періодизація розвитку співацького голосу. Діапазон і регістри співацького голосу; перехідні ноти. Методи розвитку співацького діапазону та згладжування регістрів. Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів.

Тема 1.2 (2 год.). Зміст навчання у класі сольного співу (семінарське заняття). Програмові вимоги до студентів та зміст заняття з сольного співу. Вокальний репертуар для різних типів співацьких голосів.

Тема 1.3 (2 год.). Методи навчання у класі сольного співу (семінарське заняття). Методи роботи над вокальними вправами. Методи роботи над вокалізами. Методика вивчення вокальних творів у класі сольного співу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння

Тема 2.1 (2 год.). Визначення типу співацького голосу та вибір відповідного йому репертуару. Практичні прийоми визначення типу співацького голосу за: робочим діапазоном; перехідними нотами; тембром голосу; характером звучання гранично високих і гранично низьких нот. Опанування студентами специфіки визначення типу голосу за виконанням окремих звуків та в процесі виконання вокально-технічних вправ і вокальних творів. Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

Тема 2.2 (2 год.). Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами. Моделювання професійної діяльності викладача сольного співу: індивідуальне розспівування студентів підгрупи (робота над вправами на різні види техніки; виявлення недоліків звукоутворення і звуковедення за характером звучання голосу та визначення способів їх усунення). Робота над вокалізами для високих, середніх і низьких голосів (жіночих, чоловічих): сольфеджування вокалізів; спів на різні голосні і склади. Порівняльний аналіз вокального матеріалу вокалізів для високих і низьких голосів. Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

Тема 2.3 (2 год.). Методика роботи над вокальними творами. Аналіз студентами вокальних творів (народних пісень, романсів, фрагментів арій з опер) з метою визначення виконавського плану роботи над ними. Виконавський аналіз вокальної партії: визначення інтонаційних труднощів мелодичної лінії, фонетичної зручності літературного тексту, фразування тощо. Робота студентів над фрагментом твору (сольфеджування, відпрацювання інтонаційно складних прийомів; спів з літературним текстом, робота над дикцією, артикуляцією; формування м'якої атаки звука; розподіл дихання у фразах, робота над звуковеденням, тембровим забарвленням

голосу; робота над мімікою, жестами, співацькою поставою, сценічним образом). Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (40 години)

Самостійне опрацювання студентами науково-педагогічної і вокально-методичної літератури. Спостереження за роботою викладачів вокалу. Аналіз методів навчання у класі сольного співу. Засвоєння вокального репертуару для роботи з різними типами співацьких голосів. Моделювання окремих видів професійної діяльності педагога-вокаліста (робота над кально-технічними вправами, вокалізами, вокальними творами).

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Вокально-технічні вправи

Вправи для розвитку вокальної техніки (розспівування; згладжування регістрів; формування однохарактерності звучання голосних; техніка дихання, кантілена; артикуляція, дикція; резонування; інтонування, розвиток слуху; філірування; розвиток рухливості голосу):

- *Віардо П.* Вправи для жіночого голосу у супроводі фортепіано.
- *Єгоричева М.* Вправи для розвитку вокальної техніки.
- *Ємельянов В.* Фонопедичні вправи.

Вокалізи для різних типів голосів

- *Абт Ф.* Школа співу: вибрані вправи для низьких голосів у супроводі фортепіано.
- *Вілінська І.* Вокалізи для середнього голосу: Учеб. репертуар.
- *Вілінська І.* Вокалізи для низького голосу з фортепіано: Для консерваторій та музичних училищ.
- *Зейдлер Г.* Мистецтво співу. Частина I, II.
- *Вибрані вокалізи* для високого голосу в супроводі фортепіано / Укладач Г.Тіц.
- *Конконе Дж.* 50 вправ для високого і середнього голосу.
- *Панофка Г.* Мистецтво співу: 24 вокалізи для сопрано, меццо-сопрано або тенора.

Вокальні твори для високих голосів

Українські народні пісні:

- Обробка *А. Кос-Анатольського.* „Чотири воли пасу я”;
- Обробка *А. Кос-Анатольського.* „Ой на горі сніг біленький”;
- Обробка *Л. Кауфмана.* „Спать мені не хочеться”;
- Обробка *Л. Кауфмана.* „Ой на гору козак воду носить”;
- Обробка *Л. Кауфмана.* „Нащо мені чорні брови”;
- Обробка *Ж. Колодуб.* „Як поїхав мій миленький до млина”;
- Обробка *М. Лисенка.* „Ой не світи, місяченьку”;

- Обробка *М. Лисенка*. „Зелененький барвіночку”;
- Обробка *М. Лисенка*. „Ой пуцу я кониченька”;
- Обробка *С. Людкевича*. „Ой, співаночки мої”;
- Обробка *Б. Лятошинського*. „Ой маю я чорні брови”;
- Обробка *А. Омельченка*. „У вишневому садочку”;
- Обробка *Н.Скоробагатька*. „Стоїть гора високая”;
- Обробка *Н. Скоробагатька*. „Очерет лугом гуде”;
- Обробка *В. Войта*. „Тиха вода”;
- Обробка *В. Войта*. „Ой вийду я на вулицю”;
- Обробка *В. Войта*. „Глибока кирниця”;
- Обробка *О. Сандлера*. „Ой джигуне, джигуне”;
- Обробка *П. Човнового*. „Якби мені не тиночки”.

Арії з опер:

- *В. Беліні*. Каватина Норми з опери „Норма”;
- *М. Римський-Корсаков*. Арія Снігуроньки з опери „Снігуронька”;
- *М. Лисенко*. Пісня Наталки з опери „Наталка-Полтавка” („Віють вітри”);
- *М. Лисенко*. Пісня Петра з опери „Наталка-Полтавка” („Сонце низенько”).

Романси та пісні:

- *Н. Андрієвська*, сл.Л.Рєви. „Якби я вміла вишивать”;
- *П. Булахов*, сл. О.Толстого. „Колокольчики мої”;
- *О. Варламов*, сл. народні. „Что мне жить и тужить”;
- *О. Глазунов*. Романс Ніни з музики до драми М.Лермонтова „Маскарад”;
- *М. Глінка*, сл. О.Пушкіна. „В крови горит огонь желанья”;
- *М. Глінка*, сл. М.Кукольника. „Жаворонок”;
- *М. Глінка*, сл. Є.Баратинського. „Не искушай меня без нужды”;
- *Е. Гріг*, сл. *Е.Крага*. „Пісня Сольвейг” із сюїти „Пер Гюнт”;
- *О. Даргомижський*, сл. О.Пушкіна. „Юноша и дева”;
- *Л. Деліб*, сл. А.Мюссе. „Іспанська пісня”;
- *А. Кос-Анатольський*, сл. І.Франка. „Ой ти, дівчино, з горіха зерня”;
- *І. Кириліна*, сл. Л.Українки. „Якби мені”;
- *Ф. Мендельсон*, сл. Г.Гейне. „На крыльях чудной песни”;
- *С. Рахманінов*, сл. Ф.Тютчева. „Весенние воды”;
- *С. Рахманінов*, сл. О.Бекетової. „Забыть так скоро”;
- *С. Рахманінов*, сл. Г.Галіної. „Здесь хорошо”;
- *М. Римський-Корсаков*, сл.О.Толстого. „Не ветер, веза с высоты”;
- *М. Римський-Корсаков*, сл.А.Майкова. „О чём в тиши ночей”;
- *К. Стеценко*, сл.В.Самійленка. „Вечірня пісня”;
- *П. Чайковський*, сл. А.Апхутіна. „День ли царит”;
- *П. Чайковський*, сл. А.Апхутіна. „Забыть так скоро”;
- *П. Чайковський*. „Растворил я окно”;

- *Е. Шентірмай*, переклад з угорської А.Єфременкова. „В мире есть красавица одна”;
- *Ф. Шуберт*. „Ave, Maria”;
- *Ф. Шуберт*, сл. Л.Штольберга. „Баркарола”.

Вокальні твори для середніх і низьких голосів

Українські народні пісні:

- Обробка *М. Глинки*. „Не щебечи, соловейку”;
- Обробка *В. Заремби*. „Дивлюсь я на небо”;
- Обробка *В. Косенка*. „Грицю, Грицю, до роботи”;
- Обробка *В. Косенка*. „Взяв би я бандуру”;
- Обробка *В. Косенка*. „Удовицю я любив”;
- Обробка *М. Лисенка*. „Казав мені батько”;
- Обробка *М. Лисенка*. „Там, де Ятрань круто в’ється”;
- Обробка *М. Лисенка*. „Ой і не стелися, хрещатий барвінку”;
- Обробка *С. Людкевича*. „Ой ти, дівчино, заручена”;
- Обробка *Г. Майбороди*. „Чия ж то хатина?”;
- Обробка *Л. Ревуцького*. „Чуєш, брате мій”;
- Обробка *Н. Скоробагатька*. „Повій, вітре, на Україну”;
- Обробка *В. Таловирі*. „По садочку ходжу”;
- Обробка *Г. Цицалюка*. „Вечір надворі”.

Арії з опер:

- *М. Римський-Корсаков*. Третя пісня Леля з опери „Снігуронька”;
- *С. Гулак-Артемівський*. Пісня Одарки з опери „Запорожець за Дунаєм” („Ой казала мені мати”);
- *М. Лисенко*, сл. Т.Шевченка. Пісня Тараса з опери „Тарас Бульба” („Гей, літа орел”).
- *М. Лисенко*, сл. І.Котляревського. Пісня Виборного з опери „Наталка-Полтавка”;
- *В. Моцарт*. Арія Фігаро з опери „Весілля Фігаро”.

Романси та пісні:

- *О. Білаш*, сл. Д.Павличка. „Впали роси на покоси”;
- *О. Білаш*, сл. Д.Павличка. „Молдаваночка”;
- *О. Варламов*, сл. М.Циганова. „Красный сарафан”;
- *Ж.Векерлен*, сл.Фаваро. „Менует Екзоде”;
- *В. Верменич*, сл. М.Сома. „Польова царівна”;
- *М. Глінка*, сл. М.Кукольника. „Сомнение”;
- *Е. Гріг*, сл. С.Гінсберг. „Люблю тебе”;
- *О. Даргомижський*, сл. О.Кольцова. „Не скажу нікому”;
- *О. Даргомижський*, сл. О. Пушкіна. „Я вас любил”;
- *А. Зорін, Д.Михайлов*, сл. М.Пугачова. „Жалобно стонет ветер осенний”;
- *М. Лисенко*, сл. І.Франка. „Безмежнеє поле”;
- *Н. Лістов*. „Я помню вальса звук прелестный”;
- *Л. Малашкін*, сл. Г.Лішина. „О, если б мог выразить в звуке”;
- *Ж. Массне*, сл. Л.Галле. „Елегія”;
- *С. Рахманінов*, сл. А.Фета. „В молчанье ночи тайной”;

- Циганська нар. пісня в обр. *Я. Пригожого*. „Что это сердце”;
- *Я. Степовий*, сл. Т.Шевченка. „Утоптала стежечку”;
- *П. Чайковський*, сл. Я.Полонського. „Пісня циганки”;
- *Р. Шуман*, сл. Г.Гейне. „Я не сержусь”;
- *М. Шишкін*, сл. М.Язикова. „Ночь светла”.

Твори шкільного пісенного репертуару

Українські народні пісні:

- Обробка *В. Гончаренка*. „Іди, іди, дощику”;
- Обробка *М. Каландьонка*. „Ой на горі жито”;
- Обробка *Ж. Колоду.б*. „Вийди, вийди, сонечко”;
- Обробка *Є. Льонка*. „Іванчику-білоданчику”;
- Обробка *Є. Льонка*. „Ходить сонко по вулиці”;
- Обробка *Ю. Соколовського*. „Дощик”;
- Обробка *Ю. Соколовського*. „І шумить, і гуде”;
- Обробка *Ю. Соколовського*. „Лугом іду, коня веду”;
- Обробка *Ю. Соколовського*. „Місяць на небі”;
- Обробка *Ю. Соколовського*. „Тече річка невеличка”;
- Обробка *Ю. Щуровського*. „Ой, за гаєм, гаєм”;
- Обробка *Ю. Щуровського*. „Ой, ходила дівчина бережком”.

Твори композиторів-класиків для дітей:

- *Й. Брамс*, обробка А.Цахе. „Колискова”, „Ластівка”;
- *О. Варламов*. „Горные вершины”;
- *М. Глінка*. „Не щибечи, соловейко”, „Гуде вітер вельми в полі”;
- *Е. Гріг*. „Захід сонця”, „Дитяча пісенька”;
- *К. Данькевич*. „Колискова”;
- *Д. Кабалевський*. „Шкільні роки”;
- *В. Косенко*. „Колискова”;
- *Ц. Кюї*. „Весняна пісенька”, „Кицька”;
- *С. Монюшко*. „Золота рибка”;
- *В. Моцарт*. „Весняна”, „Колискова”;
- *Т. Попатенко*. „Соловей”;
- *П. Чайковський*. „Мой садик”, „Колыбельная песня в бурю”;
- *Ф. Шопен*. „Желание”;
- *Ф. Шуберт*. „Форель”, „Розочка на поле”.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

Напря́м підготовки «Музичне мистецтво», професійне спрямування «Сольний спів», **VI семестр**

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8
Модулі	МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ			МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ				МК
Назва модуля	Змістовий модуль 1: Наукові засади вокальної педагогіки			Змістовий модуль 1: Організаційні основи навчання сольного співу		Змістовий модуль 2: Практичні основи сольного співу		
Кількість балів за модуль	<i>8 балів</i>			<i>32 бали</i>		<i>32 бали</i>		<i>25 балів</i>
Теми лекцій (відвід. – 1 бал. за заняття)	Тема 1.1 Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання вокальної педагогіки <i>(1 бал)</i>	Тема 1.2 Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу <i>(1 бал)</i>	Тема 1.3 Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу <i>(1 бал)</i>					
Теми семінарських занять (відв. – 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. – 10 б.)				Тема 1.1 Організація навчання у класі сольного співу <i>(11 балів)</i>	Тема 1.2 Фахові компетенції викладача сольного співу <i>(11 балів)</i>			
Теми практичних занять (відв. – 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. – 10 б.)						Тема 2.1 Практичні прийоми звукоутворення та звуковедення академічної манери співу <i>(11 балів)</i>	Тема 2.2 Особливості формування звука в естрадних співаків <i>(11 балів)</i>	
Самостійна робота	–	<i>5 балів</i>	–	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	
Види поточного контролю (25 б)								МКР <i>(25 балів)</i>
	Усього за VI семестр без урахування коефіцієнта – 97 балів							

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

Напрямок підготовки «Музичне мистецтво», професійне спрямування «Сольний спів», VII семестр

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ								I МК	МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ						II МК
Назва модуля	Змістовий модуль 1: Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів			Змістовий модуль 2: Співацьке дихання		Змістовий модуль 3: Вокально-художній звук				Змістовий модуль 1: Основи звукоутворення та звуковедення			Змістовий модуль 2: Методи формування співацького звука			
Кількість балів за модуль	48 балів								25 б.	48 балів						25 б.
Теми лекцій (відвід. –1 б. за заняття)	Тема 1.1 (1 бал)	Тема 1.2 (1 бал)	Тема 1.3 (1 бал)	Тема 2.1 (1 бал)	Тема 2.2 (1 бал)	Тема 3.1 (1 бал)	Тема 3.2 (1 бал)	Тема 3.3 (1 бал)								
Теми семінарських занять (відв. – 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. – 10 б.)										Тема 1.1 (11 балів)	Тема 1.2 (11 балів)	Тема 1.3 (11 балів)				
Теми практичних занять (відв. – 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. – 10 б.)													Тема 2.1 (11 балів)	Тема 2.2 (11 балів)	Тема 2.3 (11 балів)	
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.		5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	
	= 15 балів			= 10 балів		= 15 балів				= 15 балів			= 15 балів			
Види поточного контролю (50 б.)									МКР (25 балів)							МКР (25 балів)
ІНДЗ (30 балів)									30 балів							
	Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта – 224 бали Усього за період роботи до екзамену – 321 бал (без урахування коефіцієнта), коефіцієнт – 5,35															
Підсумковий контроль	40 балів															Екзамен

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

Напря́м підготовки «Музичне мистецтво», професійне спрямування «Сольний спів», **VIII семестр**

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8 – 9	10 – 11	12	13	14 – 17
Модулі	МОДУЛЬ 1 – ЛЕКЦІЙНИЙ								МОДУЛЬ 2 – ПРАКТИЧНИЙ			
Назва модуля	Змістовий модуль 1: Класифікація співацьких голосів			Змістовий модуль 2: Зміст дисципліни «Сольний спів»		Змістовий модуль 3: Форми роботи і методи навчання у класі сольного співу			Змістовий модуль 1: Розвиток співацького голосу у класі сольного співу		Змістовий модуль 2: Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння	
Кількість балів за модуль	<i>73 бали</i>								<i>121 бал</i>			
Теми лекцій (відвід. – 1 б. за заняття)	Тема 1.1 Вікова періодизація розвитку співацького голосу (1 бал)	Тема 1.2 Діапазон і регістри співацького голосу (1 бал)	Тема 1.3 Класифікація та коротка хар-ка співацьких голосів (1 бал)	Тема 2.1 Програмові вимоги та зміст заняття з сольного співу (1 бал)	Тема 2.2 Вокальний репертуар для різних типів голосів (1 бал)	Тема 3.1 Методи роботи над вокальними вправами (1 бал)	Тема 3.2 Методи роботи над вокалізами (1 бал)	Тема 3.3 Методика вивчення вокальних творів у класі сольн. співу (1 бал)				
Теми семінарських занять (відв. – 1 бал; відп. на 1 зан. – 10 б.)									Теми 1.1–1.2 Співацькі голоси. Зміст навчання у класі с. співу (22 бали)	Тема 1.3 Методи навчання у класі с. співу (11 балів)		
Теми практ. занять (відв. – 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. – 10 б.)											Тема 2.1 Визначення типу спів. голосу. Добір репертуару (11 балів)	Теми 2.2–2.3 Методи роботи над вправами, вокалізами, вок. творами (22 бали)
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б. + 5 б.	5 б.	5 б.	5 б. + 5 б.
	<i>= 15 балів</i>			<i>= 10 балів</i>		<i>= 15 балів</i>			<i>= 15 балів</i>		<i>= 15 балів</i>	
Поточний контроль (50 б.)								МКР (25 балів)				МКР (25 балів)
Підсумковий контроль	–											Залік
	Усього за VIII семестр без урахування коефіцієнта – 194 бали (коефіцієнт – 1,94)											

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

VI семестр

№ Зміст. модуля	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
<i>Лекційний модуль</i>					
1.	Самостійне опрацювання студентами літератури з теорії і методики сольного співу (Тема 1.2 – лекц. модуль)	4	1 – 41	Контроль на семінарському занятті	5
<i>Практичний модуль</i>					
1.	Спостереження за організація навчання у класі сольного співу (Тема 1.1 – практ. модуль)	4	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (фахові компетенції) Тема 1.2 – практ. модуль	4	12, 16, 17, 18, 31, 31, 38	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
2.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (академічного) Тема 2.1 – практ. модуль	4	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (естрадного) Тема 2.2 – практ. модуль	4	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
Усього		20 год.			25 балів

VII семестр

№ Зміст. модуля	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
<i>Лекційний модуль</i>					
1.	Самостійне опрацювання літератури щодо будови та функціонування співацького апарату (Зм. модуль 1, лекційний)	6	1 – 41	Контроль на семінарському і практичному заняттях	15
2.	Самостійне опрацювання літератури щодо організації співацького дихання (Зм. модуль 2, лекційний)	4	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на семінарському і практичному заняттях	10
3.	Самостійне опрацювання літератури щодо формування художніх	6	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19,	Контроль на семінарському і	15

	якостей звуку (Зм. модуль 3, лекційний)		21, 29	практичному заняттях	
<i>Практичний модуль</i>					
1.	Робота над звукоутворенням та звуковеденням (Зм. модуль 1, практичний)	6	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	15
2.	Відпрацювання методів формування співацького звуку (Зм. модуль 2, практичний)	6			15
3.	Підготовка ІНДЗ (реферату): формулювання категоріального апарату, розроблення плану й методики дослідження	12	1, 3, 5, 6, 8, 11	Контроль у процесі захисту ІНДЗ (презентації)	
	Усього	40 год.			70 балів

VIII семестр

№ Зміст. модуля	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
<i>Лекційний модуль</i>					
1.	Методи класифікації співацьких голосів (Зм. модуль 1, лекційний)	6	1 – 41	Контроль на семінарському занятті	15
2.	Зміст та програмові вимоги дисципліни «Сольний спів» (Зм. модуль 2, лекційний)	4	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	10
3.	Форми роботи і методи навчання у класі сольного співу (Зм. модуль 3, лекційний)	10	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	15
<i>Практичний модуль</i>					
1.	Розвиток співацького голосу у класі сольного співу (Зм. модуль 1, практичний)	6	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	15
2.	Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння (Зм. модуль 2, практичний)	14	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	15
	Усього	40 год.			70 балів

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(реферат)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються в процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Виконання студентами ІНДЗ з методики викладання сольного співу завершується прилюдним захистом (презентацією) реферату (VII семестр).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з методики викладання сольного співу – це вид науково-дослідної роботи студента ОКР «бакалавр», який містить елементи дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: поглиблене вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення та практичне застосування його вихідних положень у самостійній навчально-пізнавальній діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних, індивідуальних занять та охоплює частину навчального матеріалу.

Шкала оцінювання ІНДЗ (реферату)

Рівень виконання завдання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25 – 30	Відмінно
Достатній	16 – 24	Добре
Середній	10 – 15	Задовільно
Низький	0 – 9	Незадовільно

Сума балів, отриманих за реферат, ураховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання сольного співу».

Критерії оцінювання ІНДЗ
(реферату)

Бали	Критерії оцінювання реферату
25 – 30 балів	Робота самостійна, творча. Зміст і форма реферату відповідає плану. У роботі витримана пропорційність частин. Матеріал викладений логічно й послідовно. Спостерігається термінологічна чіткість. Відсутні фактичні, орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. Робота оформлена згідно вимог. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми, володіє майстерністю усної доповіді (риторичні уміння; уміння тримати тезу та розгортати її у відповідності до рамок доповіді; уміння визначати особисту позицію; уміння тримати контакт із аудиторією; правильність мови).
16 – 24 бали	Простежується творчий підхід до виконання реферату. Матеріал викладений послідовно, відповідає плану. Інколи простежується порушення логіки. Структура відповідає формі роботи. Наявні незначні фактичні, орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. Робота оформлена згідно вимог. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. Виявляє достатньо умінь усної доповіді.
10 – 15 балів	Простежується спроба підійти до написання реферату самостійно і творчо. Однак план роботи недосконалий, у ньому спостерігається змішування цільових установок. Загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, установлювати співвідношення між частинами. Наявні фактичні, орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. У оформленні є деякі недоліки. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, але висловлює свої думки недостатньо аргументовано. Виявляє лише окремі уміння усної доповіді.
0 – 9 балів	Робота написана нашвидку, фрагментарно, позначена несамоцінною підходом до виконання. План відсутній або не відповідає змісту й формі. Тема не розкрита. При захисті студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ІНДЗ (реферату)

1. Зміст вокально-методичної підготовки майбутнього викладача сольного співу.
2. Науково-педагогічні засади викладання академічного вокалу.
3. Мистецтвознавчі основи академічного співу.
4. Вокально-технічні прийоми естрадного та джазового співу.
5. Порівняльний аналіз методів формування вокальної техніки академічних і естрадних співаків.
6. Зміст форми і методи індивідуальної вокальної роботи в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.
7. Методика навчання сольного співу дітей молодшого шкільного віку.
8. Методичні основи індивідуальної вокальної роботи з дітьми середнього шкільного віку.
9. Методи вокального виховання підлітків у позанавчальній діяльності.
10. Методична спадщина видатних вокалістів ХХ століття.
11. Аналіз методичного досвіду видатних викладачів вокалу кінця ХХ – початку ХХІ століть.
12. Специфіка професійної діяльності викладача сольного співу у закладах початкової мистецької освіти.
13. Організація вокального навчання в системі початкової спеціалізованої мистецької освіти.
14. Особливості фахової діяльності викладача сольного співу вищого педагогічного навчального закладу.
15. Програмові вимоги щодо організації вокального навчання в системі вищої педагогічної освіти.
16. Зміст фахової діяльності викладача сольного співу вищого мистецького навчального закладу.
17. Методи вокального навчання студентів вищих педагогічних і мистецьких навчальних закладів.
18. Педагогічний аналіз вокального твору як складова методичної підготовки студента-вокаліста.
19. Фахові вимоги до викладача сольного співу.
20. Зарубіжні інноваційні методики викладання сольного співу.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Охарактеризувати сольний спів як вид музичного виконавства. Визначити професійні та аматорські основи сольного співу. Розкрити відмінність академічної, естрадної та джазової манер співу.

2. Сформулювати завдання та визначити основні напрямки розвитку вокальної педагогіки. Назвати відомих представників вітчизняних вокальних шкіл (академічних/естрадних/джазових).
3. Визначити зміст компетентнісної моделі та специфіку фахової діяльності викладача сольного співу.
4. Окреслити зміст професійно-педагогічних компетенцій викладача сольного співу.
5. Охарактеризувати особистісні й функціональні компетенції педагога-вокаліста.
6. Проаналізувати основні принципи й методи розвитку співацького голосу на матеріалі вокальних вправ, вокалізів, вокальних творів.
7. Проаналізувати програмові вимоги із сольного співу для учнів і студентів мистецьких навчальних закладів. Визначити спільне й відмінне в організації навчання у вокальному класі дитячих шкіл мистецтв та вищих мистецьких навчальних закладів.
8. Проаналізувати структуру вокального репертуару для різних типів голосів. Визначити особливості та навести приклади формування навчального репертуару студента-вокаліста.
9. Охарактеризувати вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Навести приклади навчального вокального репертуару для учнів різних вікових груп.
10. Описати будову гортані. Охарактеризувати вокальні функції голосових складок та навести приклади різних режимів їх роботи.
11. Назвати основні органи дихання співака та охарактеризувати функції бронхо-легеневої системи у процесі співу.
12. Окреслити складові артикуляційного апарату. Розкрити роль артикуляційних органів у співацькому процесі та продемонструвати практичні прийоми їх роботи.
13. Назвати основні види резонаторів, розкрити їх значення і практичне застосування у процесі співу.
14. Описати положення звукоутворюючих органів під час співу та змодельовати механізм звукоутворення.
15. Проаналізувати основні етапи вокально-дихального процесу. Описати та практично продемонструвати механізм опори співацького дихання і звуку.
16. Проаналізувати основні етапи вокально-дихального процесу. Описати та практично продемонструвати механізм опори співацького дихання і звуку.

17. Розкрити особливості та навести приклади організації співацького дихання в учнів/студентів на заняттях із сольного співу.
18. Охарактеризувати вокальний звук як фізичне явище. Визначити акустичні характеристики співацького звуку та проілюструвати їх практично.
19. Визначити сутність співацької позиції звуку та значення резонансового пункту в її формуванні. Навести приклади цілеспрямованого співацького звуку (проілюструвати голосом).
20. Описати та продемонструвати практично механізм атаки співацького звуку. Охарактеризувати можливість застосування різних видів атаки звуку у вокальному навчанні.
21. Охарактеризувати сутність фонетичного методу та його значення у формуванні вокальних голосних. Визначити специфіку та навести приклади практичного застосування голосних звуків у вокальних вправах.
22. Визначити особливості застосування фонетичного методу в роботі над вокальною дикцією. Охарактеризувати акустичні якості приголосних звуків та навести приклади їх практичного використання у вокальних вправах.
23. Дати визначення понять «діапазон» співацького голосу, «регістр», «перехідні ноти». Проаналізувати та практично продемонструвати методи розвитку співацького діапазону та згладжування регістрів (на прикладі вокальних вправ).
24. Визначити особливості розвитку дитячих співацьких голосів. Розкрити значення пісенного репертуару в охороні дитячого голосу (навести приклади вокальних творів для дітей).
25. Охарактеризувати принципи класифікації жіночих співацьких голосів. Описати їхні властивості та виконавські можливості.
26. Охарактеризувати принципи класифікації чоловічих співацьких голосів. Описати їхні властивості та виконавські можливості.
27. Описати алгоритм методики роботи над вокально-технічними вправами у класі сольного співу. Проілюструвати приклади вокальних вправ (спів під власний супровід).
28. Охарактеризувати значення вокалізів у формуванні професійної компетентності співака. Змоделювати фрагмент роботи над вокалізом.
29. Проаналізувати основні етапи роботи над вокальними творами у класі сольного співу. Змоделювати методи роботи над вокальним твором.
30. Охарактеризувати та практично змоделювати прийоми формування сценічної майстерності учня/студента у класі сольного співу.

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Розподіл балів, що присвоюються студентові упродовж VI – VII семестрів

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування лекцій	1	11	11
2	Відвідування семінарських занять	1	5	5
3.	Робота на семінарському занятті (у тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії та ін.)	10	5	50
4.	Відвідування практичних занять	1	5	5
5.	Робота на практичному занятті	10	5	50
6.	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	19	95
7.	Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
8.	Виконання ІНДЗ (написання реферату)	30	1	30
Усього за період роботи до екзамену (без урахування коефіцієнта) – 321 бал. Коефіцієнт – 5,35				
9.	Підсумковий контроль – екзамен	40	1	40

Максимальний рейтинговий показник – 100 балів.

Максимальна кількість підсумкових балів у VI – VII семестрах за період роботи до екзамену становить:

- **321 бал**, що прирівнюється до **60 балів** з урахуванням коефіцієнта **(5,35)**;
- **40 балів** – за складання екзамену без урахування коефіцієнта.

Максимальна кількість підсумкових балів за період роботи до заліку у VIII семестрі становить:

- **194 балів**, що прирівнюється до **100 балів** з урахуванням коефіцієнта **(1,94)**.

Розподіл балів, що присвоюються студентові упродовж VIII семестру

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування лекцій	1	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3
3.	Робота на семінарському занятті (у тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії та ін.)	10	3	30
4.	Відвідування практичних занять	1	3	3
5.	Робота на практичному занятті	10	3	30
6.	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	14	70
7.	Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
Усього за період роботи до заліку (без урахування коефіцієнта) – 194 бали. Коефіцієнт – 1,94				

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Методика викладання сольного співу» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, в якій зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення в національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблиці, де зазначено загальні критерії оцінювання успішності студентів.

Кожний модуль включає бали за відвідування занять, поточну роботу на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю (індивідуальне опитування, співбесіда, ПМК);
- письмового контролю (модульне письмове опитування, перевірка реферату);

– самоконтролю (самоаналіз, самооцінка та самокоригування студентом своїх музично-виконавських і педагогічних дій).

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90 – 100	«Відмінно»	A	«Відмінно» ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, уміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної і додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань і вмінь.
82 – 89	«Добре»	B	«Дуже добре» ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної і додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення й оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
75 – 81	«Добре»	C	«Добре» (в загальному вірне виконання навчальних завдань з певною кількістю суттєвих помилок).
69 – 74	«Задовільно»	D	«Задовільно» ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
60 – 68	«Задовільно»	E	«Достатньо» (виконання навчального завдання задовольняє мінімальним критеріям).
35 – 59	«Незадовільно»	FX	«Незадовільно» виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями

			про предмет вивчення. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 – 34	«Незадовільно»	F	«Незадовільно» ставиться студентіві, який неспроможний до подальшого навчання чи виконання фахової діяльності без обов'язкового повторного вивчення курсу.

Шкала та критерії оцінювання відповіді студента на екзамені з методики викладання сольного співу

Кількість балів	Критерії
35 – 40	Відмінне володіння теоретичними й методичними знаннями з курсу. Ґрунтовна і повна відповідь на 2 питання екзаменаційного білета. Уміння вільно виконувати практичні завдання з відповідних тем, передбачених навчальною програмою. Знання основної і додаткової літератури з дисципліни. Вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань і вмінь.
30 – 34	Вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни. Успішне виконання практичних завдань з відповідних тем. Знання основної і додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення й оновлення знань. Наявність у відповіді студента незначних помилок.
25 – 29	В загальному вірне виконання екзаменаційних завдань з певною кількістю суттєвих помилок.
20 – 24	Вияв знань основного матеріалу курсу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності. Поверхова обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у відповіді на екзаменаційні питання, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
15 – 19	Відповідь студента на питання екзаменаційного білета задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
10 – 14	Відповідь студента поверхова, знання з курсу фрагментарні, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 – 9	Студент виявив незадовільний рівень знань та неспроможність до фахової діяльності після закінчення ВНЗ (потребує обов'язкового повторного вивчення курсу).

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентіві упродовж вивчення навчального курсу
«Методика викладання сольного співу»**

VI СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1 – лекційний			МОДУЛЬ 2 – практичний				МКР	ІНДЗ
Змістовий модуль 1 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 1 (семинарські заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3	Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 2.1	Тема 2.2		
1	6	1	16	16	16	16	25	–
Усього за VI семестр без урахування коефіцієнта – 97 балів								

VII СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1 – лекційний						МОДУЛЬ 2 – практичний						МКР	ІНДЗ			
Змістовий модуль 1 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 3 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 1 (семинарські заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3			
6	6	6	6	6	6	6	6	16	16	16	16	16	16	50	30	
Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта – 224 бали																

Усього за період роботи до екзамену – 321 бал (без урахування коефіцієнта).
Коефіцієнт – 5,35 Екзамен – 40 балів

VIII СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1 – лекційний						МОДУЛЬ 2 – практичний						МКР	ІНДЗ			
Змістовий модуль 1 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 3 (лекційні заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 1 (семинарські заняття + самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3			
6	6	6	6	6	6	6	6	16	16	16	16	16	16	50	–	
Усього за період роботи до заліку – 194 бали (без урахування коефіцієнта). Коефіцієнт – 1,94																

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- *словесний* (викладення основних положень теорії та методики викладання сольного співу);
- *ілюстративний* (показ викладачем вокально-виконавських методів і прийомів);
- *ілюстративно-словесний* (поєднання викладачем пояснень з ілюстрацією вокально-виконавських і методичних прийомів);
- *репродуктивний* (відтворення студентами педагогічних і методичних прийомів, проілюстрованих викладачем);
- *репродуктивно-варіативний* (поєднання студентом запропонованих викладачем прийомів з іншими формами й методами музично-виконавської та педагогічної діяльності);
- *креативний, творчий* (створення студентами оригінальних варіантів інтерпретації вокальних вправ і вокальних творів; нестандартний підхід до розв'язання педагогічних ситуацій; опанування навичок педагогічної імпровізації);
- *проблемно-пошуковий* (самостійний пошук студентом засобів і способів розв'язання проблемних ситуацій у процесі виконання навчальних і педагогічних завдань);
- *педагогічне проектування* (створення власного проекту роботи над вокальним твором чи методики вокального навчання із застосуванням інноваційних технологій; підготовка ІНДЗ з обраної теми);
- *педагогічне моделювання* (імітація в навчальному процесі педагогічних ситуацій і професійної діяльності викладача сольного співу);
- *педагогічний аналіз* (формування педагогічного мислення студентів у конкретних педагогічних ситуаціях засобом аналізу власних дій та діяльності інших студентів);
- *інтеграції* (акумуляція і синтез знань з різних фахових дисциплін у процесі вирішення вокально-виконавських і педагогічних завдань).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ:

- навчально-методичні посібники і навчальні програми: [1 - 11];
- нотний матеріал для проведення практичних занять;
- наочність (схеми будови співацького апарату);
- відеозаписи занять провідних педагогів-вокалістів;
- науково-популярні фільми про природу співу та функціонування органів співацького апарату.

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики / Л.Б. Дмитриев. – М., 1968. – 347 с.
2. Зданович А.П. Некоторые вопросы вокальной методики / А.П. Зданович. – М., 1965. – 148 с.
3. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – Київ, 1985. – 80 с.
4. Менабени А.Г. Методика обучения сольному пению / А.Г. Менабени. – М., 1987. – 95 с.
5. Морозов В.П. Биофизические основы вокальной речи / В.П. Морозов. – Л., 1977. – 232 с.
6. Овчаренко Н. Основы вокальної методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – 116 с.
7. Педагогічний репертуар вокаліста. Вип. 1, Вип. 2. – К. : Мистецтво. – 1966, 1968.
8. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання») / Т.М. Пляченко. – Кіровоград : КДПУ, 2005. – 80 с.
9. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання», ОКР «спеціаліст») / Т.М. Пляченко. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 30 с.
10. Пляченко Т.М. Постановка голосу: навчальна програма для студентів мистецького факультету педагогічного університету / Т.М. Пляченко. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 28 с.
11. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю.Є. Юцевич. – Київ, 1998. – 160 с.

Додаткова:

12. Абт Ф. Школа пения: избранные упражнения для низких голосов в сопровождении фортепиано / Ф. Абт. – М. : Музыка, 1985. – 31 с.
13. Барсов Ю. Вокально-исполнительские принципы М.И.Глинки / Ю. Барсов. – М., 1968. – 66 с.
14. Вартанян И.А. Звук – Слух – Мозг / И.А. Вартанян. – Л., 1981. – 176 с.
15. Виардо П. Упражнения для женского голоса в сопровождении фортепиано / П. Виардо. – М. : Музыка, 1967. – 40 с.
16. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу: учб. репертуар / І. Вілінська. – К. : Музична Україна, 1989.
17. Вилинская И. Вокализы для низкого голоса с фортепиано [для консерваторий и муз. училищ] / И. Вилинская. – К., 1962.
18. Вокализы зарубежных композиторов: для высокого голоса в сопровождении фортепиано / Сост. А. Мишутин. – М. : Музыка, 1989. – 50 с.
19. Вопросы вокальной педагогики. – М., 1984. – Вып. 7. – 160 с.
20. Гарсиа М. Школа пения / М. Гарсиа. – М. : Госмузиздат, 1956. – Ч. I, II.
21. Гембицкая Е.Я. Последовательность певческого обучения / Е.Я. Гембицкая, Д.А. Дышлевская // Известия АПН РСФСР, – М., 1960. – Вып. 110. – С. 85-104.

22. Гениуш А.Б. О совершенствовании методов обучения пению учителей музыки / А.Б. Гениуш // Совершенствование процесса профессиональной подготовки учителя музыки в условиях высшего педагогического образования : сб. науч. тр. – М. : МГЗПИ, 1982. – С.148 – 156.
23. Голубев П.В. Советы молодым педагогам-вокалистам / П.В. Голубев. – М., 1963. – 87 с.
24. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства / Гонтаренко Н.Б. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 155 с.
25. Добровольская Н., Орлова Н. Что надо знать учителю о детском голосе / Н. Добровольская, Н. Орлова. – М., 1972. – 32 с.
26. Егорычева М.И. Упражнения для развития вокальной техники / М.И. Егорычева. – К. : Музична Україна, 1980. – 117 с.
27. Емельянов В.В. Фонопедические упражнения : методическая разработка / В.В. Емельянов. – Кировоград, 1988. – 29 с.
28. Ермолаев В.Г. Руководство по фониатрии / В.Г. Ермолаев, Н.Ф. Лебедев, В.П. Морозов. – М., 1970. – 270 с.
29. Жербіна Л.М. Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу / Л.М. Жербіна, Г.С. Шоліна // Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. – Київ, 1981. – С.25 – 32.
30. Заседателев Ф.Ф. Научные основы постановки голоса / Ф.Ф. Заседателев. – М., 1965. – 255 с.
31. Зейдлер Г. Искусство пения / Г. Зейдлер. – М. : Музыка, 1987. – Ч. II – 23 с.
32. Избранные вокализы для высокого голоса в сопровождении фортепиано / составитель Г. Тиц. – М. : Музыка, 1977. – 39 с.
33. Кантарович В.С. Гигиена голоса / В.С. Кантарович. – М. : Музгиз, 1955. – 156 с.
34. Кочнева И.Вокальный словарь / И. Кочнева, А. Яковлева. [– 2-е изд.] – Л. : Музыка, 1988. – 70 с.
35. Люш Д. Развитие и сохранение певческого голоса / Д. Люш. – Киев, 1988. – 144 с.
36. Малинина Е. Вокальное воспитание детей / Е. Малинина. – Л., 1967. – 45 с.
37. Менабени А. Методы вокальной работы в школе / А.Г. Менабени // Музыкальное воспитание в школе. – М., 1976. – Вып.11. – С. 86 – 94.
38. Назаренко И.К. Искусство пения / И.К. Назаренко. – М. : Музгиз, 1963. – 511 с.
39. Огороднов Д. Основные принципы вокального воспитания / Д. Огороднов. – К. : Музична Україна, 1989. – 142 с.
40. Панофка Г. Искусство пения: 24 вокализа для сопрано, меццо-сопрано или тенора / Г. Панофка. – М. : Госмузиздат, 1958.
41. Стулова Г.П. Дидактические основы обучения пению : учеб. пособие / Г. Стулова. – М., 1988. – 69 с.
42. Юссон Р. Певческий голос: исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса / Рауль Юссон. – М. : Музыка, 1974. – 262 с.